

دوره کاردانی بهداشت عمومی

ب) گرایش بهداشت خانواده

Public Health Associate Degree

Majore: Family Health

تعریف رشته :

رشته بهداشت خانواده، شاخه ای از علوم بهداشتی است که دانش آموختگان آن، جهت تامین، حفظ و ارتقای سلامت اعضای خانواده، به ویژه مادران و کودکان می کوشند. دانش آموختگان این رشته برای به ثمر رساندن برنامه های بهداشتی، با تاکید بر مراقبت از اعضای خانواده، بازوهای اجرایی موثری هستند که وظایف خود را تحت نظارت مسئولین بهداشتی- درمانی در نظام ارائه خدمات بهداشتی- درمانی به انجام می رسانند.

تاریخچه :

انسان در گذر زمان با به دست آوردن تجارب مختلف در متن تمدنهای گوناگون بشری به تدریج به سوی چگونگی تامین « سلامت » و کنترل بیماریها گرایش پیدا نموده است. دست آوردهای بشری در دوره انقلاب صنعتی در مواجهه با پیدایش مسائل جدیدی از قبیل: شیوع بیماریها، بروز اپیدمی های مختلف، پیدایش مسائل مربوط به محیط زیست و محیط کار، مهاجرت ها و مسائل جمعیتی، روز به روز شفاف تر شد و در نهایت به تدریج حیطه « پزشکی پیشگیری » از حیطه پزشکی مبتنی بر درمان استقلال بیشتری یافت. پزشکی پیشگیری در مسیر تکاملی خود با عنوان کلی بهداشت عمومی در حیطه های « کنترل بیماریها »، « مهندسی اجتماعی » و نهایتاً « بهداشت برای همه » تکامل یافت.

در کشور ما در سال ۱۳۶۲ طرح تربیت تکنسین های بهداشت خانواده و مبارزه با بیماریها با هدف ارائه خدمات بهداشتی - درمانی به ساکنین مناطق روستایی و عشایری کشور به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. در پی آن از سال تحصیلی ۶۴ در دو رشته مذکور از طریق آزمون سراسری و به شیوه نیمه متمرکز از میان داوطلبین روستایی اقدام به پذیرش دانشجویان متعهد به خدمت شد. این برنامه با مختصر تغییر، از سال ۱۳۷۶ در قالب رشته کاردانی بهداشت عمومی با گرایش بهداشت خانواده و مبارزه با بیماریها و

با هدف تربیت نیرو برای مراکز بهداشتی - درمانی کشور، از طریق آزمون سراسری اقدام به پذیرش دانشجو شد که کماکان ادامه دارد. برنامه های درسی این دو رشته یکبار در تاریخ ۱۳۷۸ مورد بازبینی قرار گرفته و بازنگری مجدد در سال ۱۳۸۲ انجام پذیرفته است.

رشته بهداشت خانواده، از شاخه های اصلی رشته بهداشت عمومی است که در کلیه موارد مذکور، به ایفای وظایف خود می پردازد. باتوجه به اهمیت تامین سلامت مادران و کودکان و با پذیرش نظام ارائه خدمات بهداشتی درمانی مبتنی بر سیستم شبکه های بهداشتی - درمانی در ایران، بهداشت خانواده جایگاه واقعی خود را یافت و بر همان اساس ضرورت تدوین برنامه درسی این رشته احساس شد که آخرین بازنگری در سرفصل دروس این رشته در سال ۱۳۸۲ صورت پذیرفته است. و در سال ۱۳۸۳ نیز توسط هیئت ارزشیابی رشته بهداشت عمومی مورد پژوهش و بازبینی نهایی قرار گرفته که در این مجموعه آورده شده است.

فلسفه (باورها) :

ما معتقدیم که برخورداری از «سلامت» حق همه انسانها است. از طرفی براین باوریم که «سلامت نسلهای کنونی و آینده» تامین کننده توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خواهد بود. در این راستا دانش آموختگان این رشته بایستی به تامین، حفظ و ارتقای سلامت به ویژه برای مادران، کودکان و سالمندان به عنوان آسیب پذیرترین اعضای خانواده نگاه ویژه داشته باشند. دانش آموختگان این رشته بایستی به اصل «برابری انسانها»، توجه ویژه داشته باشند و خدمات خود را باتوجه به اولویتهای ملی به اقشار مختلف اعم از شهری و روستایی - غنی و فقیر - بومی و غیربومی (در صورت تقاضا) و نظایر آن بطور یکسان ارائه نمایند.

بطور خلاصه ما تامین، حفظ و ارتقای سلامت را به عنوان یک وظیفه دینی - اخلاقی و ملی تلقی می کنیم.

رسالت :

رسالت موسسات آموزشی تربیت کننده نیرو در رشته بهداشت خانواده، تربیت نیروهای آشنا، معتقد و عامل به مفاهیم، مبانی و راهکارهای تامین - حفظ و ارتقای سلامت برای اعضای خانواده است.

دور نما (Vision):

- ❖ دستیابی به آخرین دست آوردهای علمی و تکنولوژیک بهداشت عمومی در شاخه بهداشت خانواده در سطح استانداردهای جهانی در طول ۱۰ سال آینده
- ❖ تثبیت جایگاه علمی دانش آموختگان رشته در نظام ارائه خدمات کشور
- ❖ ارتقای شاخصهای مهم سلامت در خانواده های تحت پوشش خدمت دانش آموختگان

اهداف کلی:

- (۱) آشنایی فراگیرندگان این رشته با مفاهیم مرتبط با چگونگی تامین، حفظ و ارتقای سلامت در سطح جامعه، به ویژه برای اعضای خانواده
- (۲) کسب اطلاعات و توانمندیهای نگرشی و عملی ضروری در زمینه های شیوه های آموزش در جامعه - نحوه مراقبت از اعضای خانواده - راهنمایی خانواده ها - پژوهشهای کاربردی و مدیریت کنترل بیماریها.

نقش ها:

نقش های دانش آموختگان این رشته در جامعه عبارتند از:

- ۱- نقش آموزشی: آموزش به خانواده ها به ویژه مادران در زمینه های مختلف حرفه ای با هدف ارتقای سطح آگاهی، نگرش و عملکرد بهداشتی در آنها
- ۲- نقش مراقبتی و پایشی: مراقبت از اعضای خانواده ها، بویژه مادران و کودکان و پایش سلامت آنها در نظام ارائه خدمات بهداشتی درمانی
- ۳- نقش مشاوره ای: راهنمایی خانواده ها درباره مشکلات مربوط به سلامت اعضای خانواده
- ۴- نقش پژوهشی: کمک به پژوهشهای کاربردی (HSRs) در عرصه های بهداشتی کشوری
- ۵- نقش اجرایی: کمک به مسئولین در اجرای برنامه های بهداشتی نظیر: کنترل اپیدمیها، شرایط اضطراری و ...

تحلیل وظایف حرفه ای:

- ۱- نقش آموزشی: وظایف آموزشی دانش آموختگان این رشته در این نقش عبارتند از:

- آموزش به مادران در دوران بارداری، شیردهی، یائسگی

- آموزش و مشاوره پیش از ازدواج به افراد تحت پوشش

۲- نقش مراقبتی و پایشی : وظایف در این نقش عبارتند از :

- مراقبت قبل و بعد از زایمان مادران

- مراقبت اطفال در دوران نوزادی، شیرخواری و قبل از مدرسه (واکسیناسیون - کارت رشد و ...)

- پایش سلامت کودکان مدرسه ای برحسب لزوم

۳- نقش مشاوره ای : وظایف در این نقش عبارتند از :

- راهنمایی خانواده ها درباره مشکلات مربوط به سلامت اعضای خانواده

۴- نقش پژوهشی : وظایف در این نقش عبارتند از :

- شرکت در انجام مصاحبه های پژوهشی

- گردآوری داده های پژوهشهای کاربردی در مطالعات HSR

۵- نقش اجرایی : وظایف در این نقش عبارتند از :

- شرکت در برنامه های بهداشت مدارس

- ارائه خدمات تنظیم خانواده به افراد تحت پوشش

- نظارت بر چگونگی تشکیل و تکمیل پرونده برای خانوارهای تحت پوشش

- ارجاع موارد ضروری به پزشک مسئول

- بررسی نیازهای تدارکاتی مراکز ارائه خدمات و تنظیم گزارش مربوط به آن

- کمک به انجام برنامه های بهداشتی منطقه ای ، استانی و ملی

- کمک به انجام وظایف سایر واحدهای مراکز بهداشتی - درمانی در موارد ضروری

استراتژیهای آموزشی :

- بهره گیری از استراتژی تلفیقی معلم محور (Teacher Centered) و دانشجو محور (Student Centered) در آموزشهای تئوری برحسب مورد.
- بهره گیری از عرصه های واقعی کار جهت انجام کارآموزی در عرصه

- بهره گیری از روشها و عرصه های شبیه سازی شده در آموزشهای نظری و عملی
- ضمناً حسب مورد در آموزشها از روشها و عرصه های شبیه سازی شده - آموزشهای ادغام یافته در عرصه های کارآموزی که عمدتاً چند پیشه هستند نیز استفاده می شود. بطور کلی، استراتژی حاکم، استراتژی معلم محوری و کارآموزی در عرصه های کار واقعی است.

شرایط و نحوه پذیرش دانشجو:

از طریق آزمون سراسری انجام می شود.

رشته های مشابه در داخل کشور:

در داخل کشور، رشته مشابهی با مشخصات این رشته وجود ندارد.

رشته مشابه در خارج کشور:

در خارج کشور، دوره های کوتاه مدت آموزشی، شبیه این رشته توسط WHO و بعضی از مراکز کنترل بیماریها ارائه می شود.

شرایط مورد نیاز برای راه اندازی رشته :

مطابق ضوابط و شرایط شورای ارزشیابی و گسترش دانشگاه های علوم پزشکی کشور.

شرایط بورسیه شدن:

دانشجویان این رشته تاکنون بورسیه نشده اند.